ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα) της 16ης Δεκεμβρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-325/96,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Supremo Tribunal Administrativo προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Fábrica de Queijo Eru Portuguesa Ld.ª

και

Subdirector-Geral das Alfândegas,

παρισταμένου και του **Ministério Público,**

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 14, παραγράφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1999/85 του Συμβουλίου, της 16ης Ιουλίου 1985, για το καθεστώς ενεργητικής τελειοποίησης (ΕΕ 1985, L 188, σ. 1), και των άρθρων 27 και 28 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3677/86 του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 1986, που καθορίζει ορισμένες διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού 1999/85 (ΕΕ 1986, L 351, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2281/88 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1988 (ΕΕ 1988, L 200, σ. 20),

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους H. Ragnemalm (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, P. J. G. Kapteyn και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Fábrica de Queijo Eru Portuguesa Ld.ª, εκπροσωπούμενη από τον Álvaro Caneira, δικηγόρο Λισσαβώνας,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Luís Fernandes, διευθυντή της νομικής υπηρεσίας της γενικής διευθύνσεως Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του Υπουργείου Εξωτερικών, και Luís Augusto Máximo dos Santos, επιμελητή στη Νομική Σχολή Λισσαβώνας,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Frédéric Pascal, attaché d'administration centrale στην ίδια διεύθυνση,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Francisco de Sousa Fialho, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 10ης Ιουλίου 1996, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Οκτωβρίου 1996, το Supremo Tribunal Administrativo υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 14, παραγράφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1999/85 του Συμβουλίου, της 16ης Ιουλίου 1985, για το καθεστώς ενεργητικής τελειοποίησης (ΕΕ 1985, L 188, σ. 1, στο εξής: βασικός κανονισμός), και των άρθρων 27 και 28 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3677/86 του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 1986, που καθορίζει ορισμένες διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού 1999/85 (ΕΕ 1986, L 351, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2281/88 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1988 (ΕΕ 1988, L 200, σ. 20).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Fábrica de Queijo Eru Portuguesa Ld.ª (στο εξής: Eru Portuguesa) και της Alfândega de Lisboa (στο εξής: τελωνειακή διοίκηση) σχετικά με αίτηση παρατάσεως της προθεσμίας επανεξαγωγής προϊόντων που τελούσαν υπό καθεστώς τελειοποιήσεως προς επανεξαγωγή.

3 Όπως προκύπτει από τις τρεις πρώτες αιτιολογικές σκέψεις του βασικού κανονισμού, το καθεστώς αυτό σκοπό έχει να προωθήσει, στο πλαίσιο του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, τις εξαγωγές των κοινοτικών επιχειρήσεων, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να εισάγουν εμπορεύματα τρίτων χωρών χωρίς να καταβάλλουν εισαγωγικούς δασμούς, όταν τα εμπορεύματα αυτά, αφού μεταποιηθούν, επανεξάγονται εκτός Κοινότητας, χωρίς πάντως να θίγονται τα ουσιώδη συμφέροντα των κοινοτικών παραγωγών.

4 Το άρθρο 14 του βασικού κανονισμού ορίζει:

«1. Η τελωνειακή αρχή καθορίζει την προθεσμία εντός της οποίας τα παράγωγα προϊόντα πρέπει να έχουν κατευθυνθεί σε έναν από τους προορισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 18. Αυτή η προθεσμία καθορίζεται, αφού ληφθεί υπόψη το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την πραγματοποίηση των εργασιών τελειοποίησης και για τη διάθεση των παράγωγων προϊόντων.

2. Οι προθεσμίες υπολογίζονται από την ημερομηνία κατά την οποία τα μη κοινοτικά εμπορεύματα τίθενται υπό καθεστώς ενεργητικής τελειοποίησης. Η τελωνειακή αρχή μπορεί να τις παρατείνει μετά από δεόντως αιτιολογημένη αίτηση του κατόχου της έγκρισης.

(...)

4. Για ορισμένες εργασίες τελειοποίησης ή για ορισμένα εμπορεύματα εισαγωγής μπορούν να καθορίζονται ειδικές προθεσμίες, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 31, παράγραφοι 2 και 3.»

5 Το άρθρο 27 του κανονισμού 3677/86 ορίζει:

«Όταν το δικαιολογούν οι περιστάσεις, η παράταση της προθεσμίας που καθορίστηκε για κάποιον από τους προορισμούς του άρθρου 18 ή του άρθρου 27 του βασικού κανονισμού μπορεί να χορηγηθεί και μετά τη λήξη της αρχικά χορηγηθείσας προθεσμίας.»

6 Το άρθρο 28 του κανονισμού 3677/86 ορίζει:

«Η προθεσμία εντός της οποίας τα εμπορεύματα εισαγωγής πρέπει να λάβουν κάποιον από τους προορισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 18 του βασικού κανονισμού δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες, για τα γεωργικά προϊόντα του αυτού είδους με τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 565/80, εφόσον τα προϊόντα αυτά πρόκειται να εξαχθούν υπό μορφή μεταποιημένων προϊόντων ή εμπορευμάτων κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχεία β' ή γ', του εν λόγω κανονισμού».

7 Στην τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2281/88 διευκρινίζεται ρητά «ότι, λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης της αγοράς για τα εν λόγω γαλακτοκομικά προϊόντα, πρέπει να περιοριστεί η διάρκεια ισχύος της άδειας τελειοποίησης προς επανεξαγωγή· ότι είναι επίσης σκόπιμο να προβλεφθεί η ανώτατη προθεσμία που δεν θα είναι δυνατόν να παραταθεί, μέσα στην οποία τα παράγωγα προϊόντα πρέπει να έχουν λάβει έναν από τους επιτρεπόμενους προορισμούς».

8 Υπ' αυτές τις συνθήκες, προστέθηκε στον κανονισμό 2281/88 το ακόλουθο εδάφιο στο άρθρο 28 του κανονισμού 3677/86:

«Ωστόσο, για τα προϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου που προορίζονται για την παρασκευή των προϊόντων που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο ή των εμπορευμάτων που αναφέρονται στο παράρτημα του εν λόγω κανονισμού, η προθεσμία επανεξαγωγής δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις μήνες.»

9 Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 565/80 του Συμβουλίου της 4ης Μαρτίου 1980, περί της προπληρωμής των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/028, σ. 50), ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται στα προϊόντα που υπάγονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον

τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82). Μεταξύ των προϊόντων αυτών κατονομάζονται, στο άρθρο 1, στοιχεία γ' και δ', του κανονισμού 804/68, το «βούτυρο» και οι «τυροί και πεπηγμένον διά τυρόν γάλα».

10 Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, κατά τον Μάρτιο 1988, η Eru Portuguesa εισήγαγε, από τη Νέα Ζηλανδία, 108 τόνους βουτύρου υπό καθεστώς τελειοποιήσεως προς επανεξαγωγή με άδεια της 11ης Μαρτίου 1988, χορηγηθείσα από την τελωνειακή διοίκηση. Σύμφωνα με την άδεια αυτή, το αντίστοιχο παράγωγο προς εξαγωγή προϊόν ήταν τυρί τετηγμένο (fondu), για την παρασκευή του οποίου θα εισερχόταν ως πρώτη ύλη, μεταξύ άλλων, το εισαγόμενο βούτυρο.

11 Κατόπιν αιτήσεως της Eru Portuguesa, η οποία επικαλέστηκε λόγους ανωτέρας βίας, η προθεσμία επανεξαγωγής, οριζόμενη από την άδεια σε έξι μήνες, παρατάθηκε δύο φορές από την τελωνειακή διοίκηση. Μια πρώτη παράταση χορηγήθηκε μέχρι τον Μάρτιο του 1989 και μια δεύτερη μέχρι τις 23 Μαΐου 1989.

12 Στις 21 Ιουνίου 1989, η Eru Portuguesa ζήτησε από τον Γενικό Διευθυντή Τελωνείων να της χορηγήσει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 27 του κανονισμού 3677/86, νέα παράταση προθεσμίας, ώστε το υπόλοιπο αυτού του εμπορεύματος, κατά δήλωσή της 30 τόνων περίπου, να ενσωματωθεί στο τελικό προϊόν προς εξαγωγή ή, τουλάχιστον, να της επιτραπεί, σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 4, του βασικού κανονισμού, να επανεξαγάγει αυτό το εμπόρευμα υπό την αρχική του μορφή.

13 Με την από 12 Ιουλίου 1989 απόφασή του, ο υποδιευθυντής των τελωνείων απέρριψε την αίτηση αυτή, με τη βασική αιτιολογία ότι το άρθρο 28 του κανονισμού 3677/86, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2281/88, προβλέπει, για τα προϊόντα του άρθρου 1 του κανονισμού 804/68, προθεσμία επανεξαγωγής μη δυνάμενη να υπερβεί τους τέσσερις μήνες. Διαπιστώνοντας ότι η διάταξη αυτή ήταν εφαρμοστέα από τις 26 Ιουλίου 1988, ο υποδιευθυντής των τελωνείων κατέληξε ότι οι χορηγηθείσες προηγουμένως στην Eru Portuguesa δύο παρατάσεις προθεσμίας είχαν ήδη δοθεί κατά παράβαση του άρθρου 28 του κανονισμού 3677/86.

14 Με απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1991, το Tribunal Tributário de Segunda Instância απέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως την οποία είχε ασκήσει κατά της αποφάσεως αυτής η Eru Portuguesa. Την απόφαση αυτή επικύρωσε, με απόφαση της 1ης Ιουλίου 1992, τμήμα του Supremo Tribunal Administrativo. Ακολούθως, η Eru Portuguesa άσκησε κατά της αποφάσεως αυτής αναίρεση ενώπιον της ολομέλειας του τμήματος φορολογικών διαφορών του Supremo Tribunal Administrativo, το οποίο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Προκύπτει από την ερμηνεία του άρθρου 28 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3677/86 του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 1986, ότι η οριζόμενη σ' αυτό εξάμηνη προθεσμία δεν μπορεί να παραταθεί;

2) Ή, αντιθέτως, προκύπτει από την ερμηνεία αυτή ότι πρέπει στην εν λόγω προθεσμία να εφαρμοστεί η γενική, επιτρέπουσα την παράταση, ρύθμιση του άρθρου 27 του ίδιου κανονισμού και του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 14 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1999/85 του Συμβουλίου, της 16ης Ιουλίου 1985;»

15 Με τα ερωτήματά του, που ενδείκνυται να συνεξετασθούν, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το άρθρο 28 του κανονισμού 3677/86 έχει την έννοια ότι οι προθεσμίες του είναι ανεπίδεκτες παρατάσεως ή αν, αντιθέτως, οι προθεσμίες αυτές μπορούν να παραταθούν κατ' εφαρμογήν του άρθρου 27 του ίδιου κανονισμού και του άρθρου 14, παράγραφος 2, του βασικού κανονισμού.

16 Η Eru Portuguesa υποστηρίζει, πρώτον, ότι οι προθεσμίες αυτές, είτε γενικές είναι είτε ειδικές, επιδέχονται παράταση, άπαξ αυτό δικαιολογείται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε περιπτώσεως. Φρονεί, δεύτερον, ότι, όποια ερμηνεία και αν δοθεί, η τελωνειακή διοίκηση δεν μπορούσε ν' απορρίψει την αίτησή της περί παρατάσεως, υπό το πρίσμα των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου. Τρίτον, η Eru Portuguesa υποστηρίζει ότι η τελωνειακή διοίκηση ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας. Τέλος, διατείνεται ότι παράταση της προθεσμίας έπρεπε να της χορηγηθεί για λόγους ανωτέρας βίας, λόγω αδυναμίας της να επανεξαγάγει τα αντίστοιχα παράγωγα προϊόντα ή το εμπόρευμα υπό την αρχική του μορφή.

17 Η Πορτογαλική Κυβέρνηση, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή αντιτείνουν ότι το άρθρο 28 του κανονισμού 3677/86, ως έχει μετά τον κανονισμό 2281/88, ορίζει ειδικές προθεσμίες για την επανεξαγωγή ορισμένων εμπορευμάτων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 4, του βασικού κανονισμού, τις οποίες οι εθνικές τελωνειακές αρχές δεν δύνανται να παρατείνουν.

18 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι από τη διατύπωση του άρθρου 28 του κανονισμού 3677/86, ως έχει μετά τον κανονισμό 2281/88 — «η προθεσμία (...) δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες» και «η προθεσμία επανεξαγωγής δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις μήνες» —, σαφώς προκύπτει ότι, για τα γεωργικά προϊόντα, οι προθεσμίες είναι ειδικές και ανεπίδεκτες παρατάσεως. Πράγματι, οι προθεσμίες αυτές καθορίστηκαν σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 4, του βασικού κανονισμού και είναι εφαρμοστέες κατά παρέκκλιση του άρθρου 27 του κανονισμού 3677/86.

19 Η ερμηνεία αυτή του άρθρου 28 του κανονισμού 3677/86 συνάδει άλλωστε και με τον σκοπό του κανονισμού αυτού και του βασικού κανονισμού, που έγκειται στο να καταστεί δυσχερέστερη η εφαρμογή του καθεστώτος τελειοποιήσεως προς επανεξαγωγή στα γεωργικά προϊόντα, λόγω των ιδιαιτέρων δυσχερειών που ανακύπτουν στη λειτουργία της κοινής αγοράς των προϊόντων αυτών. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, για τα εισαγόμενα εμπορεύματα του γεωργικού τομέα, αποφασίστηκε οι προθεσμίες εντός των οποίων πρέπει να τερματίζεται το καθεστώς της τελειοποιήσεως προς επανεξαγωγή να ρυθμίζεται αυστηρά σε κοινοτικό επίπεδο.

20 Ο σκοπός όμως αυτός θα διακυβευόταν αν οι ειδικές προθεσμίες του άρθρου 28 του κανονισμού 3677/86 μπορούσαν να παρατείνονται από τις εθνικές τελωνειακές αρχές.

21 Όσον αφορά τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου, διευκρινίζεται ότι, από 1ης Ιανουαρίου 1987, αφότου άρχισε να παράγει αποτελέσματα ο βασικός κανονισμός και τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός 3677/86, η γενικώς ισχύουσα επί γεωργικών προϊόντων εξάμηνη προθεσμία, καθώς και, από 26ης Ιουλίου 1988, αφότου τέθηκε σε

ισχύ ο κανονισμός 2281/88, η ισχύουσα επί των γαλακτοκομικών προϊόντων τετράμηνη προθεσμία δεν μπορούσαν να παραταθούν. Κακώς, επομένως, είχαν ήδη χορηγηθεί στην Eru Portuguesa το 1988 και το 1989 οι δύο παρατάσεις της προθεσμίας επανεξαγωγής.

22 Υπ' αυτές τις συνθήκες, αρκεί η διαπίστωση ότι ένας συναλλασσόμενος, υπέρ του οποίου εθνική αρχή έχει ήδη λάβει αποφάσεις μη συνάδουσες προς σαφή και μη διφορούμενο κανόνα του κοινοτικού δικαίου, δεν μπορεί νομίμως να προσδοκά ότι η ίδια αρχή θα λάβει και άλλη απόφαση κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου.

23 Επίσης αλυσιτελής είναι η επιχειρηματολογία περί καταχρήσεως εξουσίας, καθ' όσον η τελωνειακή διοίκηση, αρνούμενη να χορηγήσει νέα παράταση της προθεσμίας επανεξαγωγής, απλώς εφάρμοσε ορθώς το άρθρο 28 του κανονισμού 3677/86 και δεν χρησιμοποίησε την εξουσία της με αποκλειστικό ή τουλάχιστον με κύριο στόχο να εξυπηρετήσει σκοπούς άλλους από τους προβλεπομένους στην εφαρμοστέα κοινοτική ρύθμιση.

24 Όσον αφορά, τέλος, την αρχή της ανωτέρας βίας, την οποία επικαλέστηκε η Eru Portuguesa για να δικαιολογήσει την αδυναμία επανεξαγωγής του αντιστοίχου παραγώγου προϊόντος ή του εμπορεύματος υπό την αρχική του μορφή, επισημαίνεται ότι δεν έγινε καν επίκληση συνδρομής περιστάσεων ασχέτων προς τον ενδιαφερόμενο συναλλασσόμενο, ανωμάλων και απροβλέπτων, οι συνέπειες των οποίων θα μπορούσαν να αποφευχθούν με υπέρμετρες μόνο θυσίες και παρ' όλη την καταβαλλομένη επιμέλεια.

25 Επομένως, στα υποβαλλόμενα ερωτήματα, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 28 του κανονισμού 3677/86, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2281/88, έχει την έννοια ότι οι προθεσμίες επανεξαγωγής τις οποίες ορίζει δεν επιδέχονται παράταση.

Επί των δικαστικών εξόδων

26 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Πορτογαλική Κυβέρνηση, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 10ης Ιουλίου 1996 το Supremo Tribunal Administrativo, αποφαίνεται:

Το άρθρο 28 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3677/86 του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 1986, που καθορίζει ορισμένες διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1999/85 για το καθεστώς ενεργητικής τελειοποίησης, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2281/88 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1988, έχει την έννοια ότι οι προθεσμίες επανεξαγωγής τις οποίες ορίζει δεν επιδέχονται παράταση.

Ragnemalm Kapteyn Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16ης Δεκεμβρίου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

H. Ragnemalm